

Slovenski kmetovalec

V Celji, dné 25. maja 1893. leta.

Ne opustimo škropljenje vinogradov proti strupeni rosi.

Že večkrat smo rekli, kako potrebno je škropiti vinograde proti strupeni rosi ali, kakor se navadno govori, rji. Ker je stvar tolike važnosti, zato si štejemo v dolžnost, da to zopet in zopet povdarjamo, ter naše vinogradnike še enkrat opomnimo, da tega nikakor ne opustijo, ako še sploh hočejo kaj brati ali trgati ter si ohraniti vinograde. Vinogradi, kateri se ne škropijo, zginiti bodo v nekaterih letih popolnoma. Trsje namreč vsled slabe in nedovoljne hranitbe tako oslabi, da končno popolnoma usahne. Da je bilo letos toliko trsov suhih, kateri so se morali popipati, učinila je strupena rosa. Ona namreč zabrani, da trs popolnoma ne dozori vsled česar potem tudi popred podleže mrazu in drugim nezgodam. Velika sreča za vse vinogradnike pa je, da se je našel popolnoma zanesljiv pripomoček proti tej bolezni in kdor se tega iz kakošnega uzroka koli ne poslužuje, tistega malomarnost in nebrižnost je res neodpustljiva. So pa, ki pravijo, e kaj bom škropil, bolezen bode že sama prešla, kakor je sama prišla. Ki tako govoré in modrujejo, tisti le naj čakajo odrešenja od te trsne kuge, kakor dolgo se jim poljubi; mi pa jim povemo, da kedar bode prešla bolezen, prešli bodo tudi vinogradi in potem so pa brez vse skrbi in ne bode jim jih treba več škropiti. Tistim pa, ki niso tako trdovratni in ki si dajo kaj dopovedati, tistim, ki so voljni sprejeti in se ravnati po dobrem svetu, kar bode v prvi vrsti le njim samim veliko koristilo, vsem tistim podamo tukaj članek o zatiranji strupene rose, katerega je objavil v Ljubljani izhajajoči „Kmetovalec“ in se nadjamo, da se bodo vsi naši razumni vinogradniki držali tega tako dobrega navodila.

„Kmetovalec“ piše: Vinogradi bodo zopet kmalu ozeleneli, in vinščak zre z najboljšimi upi v bodočo jesen, ki naj mu da obilo dobrega pridelka. Dotle je pa še daleč, in marsikatera uima mu lahko pokonča vse nade. Med uime je tudi

šteti strupeno roso, katera gotovo pride. Hvala Bogu, sedaj je modra galica zanesljivo sredstvo, s katerim je moči zatreti to nevarno trsno bolezen. Reč je že vsakteremu vinščaku dobro znana, zato je ne bodemo v novič obširno razkladali in priporočali, kajti danes, ko je zanesljivost tega sredstva popolnoma dognana in se je vsak sam že lahko prepričal o veliki koristi škropljenja trt, ne rečemo drugače nego: „Kdor ne uboga, tepe ga nadloga“. Pričujoči članek naj naše vinščake le opozori, da je sedaj skrajni čas, da si priskrbé modre galice, ob enem pa naj na kratko ponovimo, kako je ravnati pri tem delu.

Gledé časa škropitve je omeniti, da je tem boljše, čim preje se škropi, kajti takrat pričeti škropiti, kadar se strupena rosa že kaže, je prepozno. Škropi se pri nas prvokrat najboljše pred cvetjem. Drugič se škropi 4—6 tednov po prvem škropljenji.

Gledé množine modre galice in apna za zmes, s katero se trte škropé, priporočamo vzeti na 100 litrov vode 1½ kilogram ugašenega ali 1 kilogram sveže žganega apna. Skušnje so povsod pokazale, da ta zmes zadostuje, vsi strokovnjaki, ki so delali razne poskuse, to potrjujejo, in tudi pri nas na Kranjskem se je s poldrugoprocentno tekočino izvrstno delalo.

Gledé naprave mešanice, opozarjamo, da se modra galica počasi topi in da topljenje pospešimo, ako galico zdrobimo v možnarji v moko, ali jo pa denemo v vrečico iz redke tkanine ter vrečico tako obesimo v sod, da je je polovica pod vodo, polovica pa nad vodo. V vreli vodi se galica tudi hitreje raztopi, a tudi v tem slučaju je v posodo, katera se k ognji pristavi, vlti dovolj vode, kajti galica se tem počasneje topi, kolikor bolj zgoščena je zmes. Kadar je galica v vodi raztopljenja in apno primešano, počakati je, da se apno usede, ker z vsemi vrstami škropilnic je tem lažje škropiti, kolikor čistejša je zmes. V apnu so dostikrat trda zrna, katera škropilnice pokvarijo, zato je zmes vedno precejeno v škropilnice vlivati.

Škropilnice so najboljše tiste, ki so najtrpežnejše in ki na trte ne škropé, ampak prše tekočino.

Škropiti je tako, da so kolikor mogoče vsi listi na gorenji strani enakomerno popršeni.

Škropiti je ob hladu, to je zjutraj in zvečer ali pri oblačnem vremenu.

Prave modre galice je dobiti pri naši (kranjski kmetijski) družbi po 24 kr. kilogram. Svarimo pa kupovati bakreno galico, kateri je primešana železna (zelena) galica, ki je škodljiva.*

Posnemanja vredno.

Na Francoskem, kjer so najpopred trtno uš in nje slabe posledice zapazili, kjer največ in najboljših vin pridelujejo, kjer je vinarstvo najbolj razvito — delujejo že nad 20 let, da bi škodo, pouzročeno po trtni uši, ne le zmanjšali, ampak kolikor mogoče, tudi odpravili. Najrazličnejši poskusi so se vršili, velikanske vsote so se žrtvovale, da bi se izumil pravi način, kako je cepiti ameriške trte in to tako, da bi se narod sam zamogel z uspehom tega delovanje poprijeti. — Pri nas, v Avstro-Ogerski, dasi smo tudi v mnogih deželah na vinarstvo navezani, dasiravno južne dežele mnogo in prav dobrega vina pridelujejo, — zgodi se od strani vlade, katera jedina ima moč in sredstvo za to in kar je i njena dolžnost — v primeri s Francosko, malo, da bi se škoda, pouzročena po trtni uši, odstranila, da bi si prebivalstvo v vinorodnih krajih zopet opomoglo. Jedino v blaženi Ogerski, kjer so sami na svojih tleh gospodarji, kjer čutijo, spoznajo in vedó uvaževati, da kar se za prebivalstvo dobrega, koristnega, potrebnega stori, to stori se državi sami. S tem opomore si država sama, njena davkoplačilna moč raste, državljanje čutijo se pod tako vlado, ki za njihov gospodarski obstanek in razvoj skrbi, zadovoljne in osigurjene. Z blagostanjem narodovim rastó njegove duševne kreposti in ljudstvo, ki ima tako podlago, s samozavestjo gleda v bodočnost. — drugače, je pri nas na Slovenskem, na Dolenjskem posebno. Tukajšnji rod, nekdej trdna skala, v katero se je brezuspešno zaganjal turški naval, ob katero je tuje plemstvo brezuspešno tratilo svoje moči hoteč ga uničiti; ljudstvo ki je v preteklih 300 letih toliko trpelo, se je vendar ohranilo močno in neupogneno — to ljudstvo

*) Kranjska kmetijska družba vsako leto svojim udom oskrbi dovolj modre galice. Jo-li prodava tudi neudom izven Kranjske, tega seveda ne vemo.

utegne v zatonu 19. veka omagati pod šibo, ki ga tare bolj in bolj. — Nekdajni viri vinarstva izginili so, sedanji viri dohodkov „Amerika“ daje nam sicer nekoliko zaslužka, toda ljudje, prišedši domov izmolzeni so popolnoma, njihova telesna moč je vničena, odvadili so se tukajšnjim razmeram in namesto dobička od svojega v Ameriki zasluženega denarja imajo le zgubo.

Kako delajo Ogri, da si vinograde uničene po trtni uši zopet z novimi ameriškimi trtami zasađijo? — Oni posnemajo Francoze. Tako imajo na Nižje Ogerskem v Paulis Baraszki pri Ménesu, blizu Arad-a — velikansko napravo, v kateri po francoskem načinu okoreničijo, cepijo in vzgojujejo ameriške trte, katere potem med narod pošiljajo. — Kako velikanska naprava je to, povedó naj sledeče številke. Zavod, kateri ima to nalogo, vzdržuje in v njem dela od spomladi do jeseni nad 400 delavcev in delavk, kojih naloga je, cepiti, ulagati, zalivati trte, dokler ne dobijo dovoljno velikost za prodajo. Samo letos bodo na ta način 8.000.000, reci 8 milijonov cepljenih trt vzgojili in na jesen prodali. Prihodnje leto nameravajo 12.000.000 cepljenih trt vzgojiti. — Ako te številke pomnožimo v nekoliko letih, tedaj pač razvidimo, kako kmalu si bode Ogerska s svojim vinarstvom pamagala. —

Tudi pri nas dobivajo vinogradniki ameriške reznike, toda kako počasno gre vse to in v kaki majhni obliki se to vrši? Predno iz reznikov, cepljenke postanejo in te grozdje obrodé, je treba več let le gledati, delati in upati. Tam pa se dobi najtežavnejše in najumetnejše delo že storjeno, treba je vinograd le s cepljenkami zasađiti in prenovljen je.

Kolika sreča bila bi za našo Dolenjsko, za južno Štajersko in Primorsko, ako bi se n. pr. v okolici Brežic na Štajerskem, napravil tak zavod, v manjši meri, kakor ga imajo Ogri v Paulis Baraszki, kateri zavod, vzdrževan od dežele Kranjske, Štajerske in Primorske, ter tudi podpiran od visoke vlade, bi imel nalogo, da vse te tri dežele z velikim številom cepljenih ameriških trt, recimo na leto 1.000.000 preskrbi.

V nekoliko letih prenovljeni bi bili vsi vinogradi na Slovenskem. — Hvaležno nalogo imajo naši slovenski zastopniki, da v tem oziru storé svojo dolžnost. Zahvala prebivalstva in napredek v vinarstvu bode gotov. Stvar je silno resna in ob enem potrebna. Dal Bog, da bi nam Francozi svojega načina cepljenja ameriških trt ne bili v ta namen izumili, da bi nam prihodnji zgodovinarji

očitali, da smo za 100 let prepozno, prepočasi živeli, ter da nismo vedeli uporabiti tega kar nam je človeški um pridobil. A. L.

Ali bučelarstvo v Avstriji napreduje ali nazaduje?

Pri vsakem štetju prebivalstva, navaja se v posebni rubriki tudi, kako živinarstvo napreduje. Zanimivo v tej zadevi je vedeti, kako se godi „poeziji kmetiškega prebivalstva“ — bučelarstvu, ali ono vspeva in kako?

Pred seboj imamo najnovejši izkaz poljedelskega ministerstva, ter si dovoljujemo te podatke prepisati:

Nižje Avstrijsko imelo je leta 1880. 53.804 panjev, l. 1890. 49.818 panjev, Gorenja Avstrija leta 1880. 36.001 l. 1890. 38.125, Solnograško 12.709—12.411, Štajersko, 82.524—100.973, Koroško 44.132—54.275, Kranjsko 32.125—49.295, Tirolsko 38.962—41.092, Predarlško 5.927—8.007, Primorsko 10.225—14.308, Dalmacija 10.693—12.823, Češko 175.868—149.738, Moravsko 83.440—83.571, Šlezija 19.225—36.168, Galicija 262.817—224.879, Bukovina 24.889—27.898. Skupaj leta 1880. 926.312, leta 1890, 920.640.

Iz teh podatkov, ki nam jih poljedelsko ministerstvo samo izkazuje, pač vsak navaden človek razvidi kako ugodno lego ima Avstrija za bučelarstvo; vsaka dežela goji od pamtiveka bučele, razvidno je pa ob enem na kako nizki stopinji je še, razvidi se slednjič, da najvišja oblast prav ničesar za povzdigo bučelarstva ne stori. Jedino ljubezen do bučel, navada in konservativno mišljenje prebivalstva, rešilo je bučelarstvo pogina. —

Za naše slovenske dežele je pa bučelarstvo še posebno važen faktor v narodno-gospodarskem oziru. Prvič gledé ugodne lege, gledé izvrstne pasme bučel, gledé kupčije, ki jo imamo z bučelami, gledé veselja, ki ga naš slovenski rod že od pamtiveka pri bučelarstvu išče in najde in slednjič gledé tega, da se je pri nas bučelarstvo povzdignilo, da si se za njegov razvoj prav nič izdatnega ne stori.

Želeti bi bilo, da bi se naši zastopniki spomnili tudi te stroke kmetijstva, da bi napravili tako, kakor se na Ogerskem godi, da na vse mogoče načine podpirajo bučelarstvo in to zlasti s tem, da ljudsko učiteljstvo napeljujejo, da se v prostih urah z bučelarstvom peča, da se narejajo uljnaki in brezplačno oddajajo. —

Ali bi ne bilo tudi mogoče, vsaj nekaj poduka o tem med slovenski svet poslati? Ali bi ne bilo mogoče, da bi se ta predmet na učiteljskih nekoliko bolj oživel? — Jaz menim, da bi se dalo vse to doseči, ako bi se odločujoči krogi le dovolj zanimati hoteli? — Kar tako sama od sebe pa stvar na gre. Ako ni od prave strani podpore, cinca vsa reč. In tako je žalibog pri nas v tem oziru!*)

Drobtine.

(Ogreci ali podjedi) so huda uima za vsacega kmeta, ako so se preveč pomnožili. Nekdo, ki je te požeruhe dalje časa opazoval, pravi, da se najraje nasele na deteljiščih in krompiriških in da tudi ličinka ne gre daleč po zemlji, temveč najraje ostane blizo tam kjer se je iz jajčica izlegla. Najbolje je tako njivo preorati, da pridejo ličinke na površje, kjer jih potem pozoblejo tice, pobero otroci ali pa poginejo na solncu in zraku.

(Kose in srpi) ob času košnje in žetve se pri vas ostrijo navadno na klepih, na katerih se klepljejo. To pa je dostikrat jako zamudno delo; včasih pa si tudi ni lahko dobiti človeka, ki bi znal koso in srp dobro izklepati. Preden se namreč to orodje rabi, se položi v vodo, kateri se prilije $\frac{1}{2}\%$ žveplene kisline, potem pa se s kamnom rahlo ob rezilu potegne in kosa ali srp sta nabrušena. Tudi ne škoduje, ako orodje dalje čase v žveplenokisli vodi leži, ako se le potem dobro obriše.

(Živinska sol.) Državni zakon je ravnokar objavil zakon z dne 30. marca t. l., po katerem se bode odsihdob živinska sol dobivala po nižani ceni. Zakon pravi, da se sme živinska sol zopet pridobivati in sicer vsako leto po 500.000 meterskih centov, katera množina se potem na posamezne kronovine razdeli po razmerji živine, kakoršno kaže zadnja štetev. Dobivala se pa bode sol po 5 gl. q ali pa po 5 kr. kilogram. Kdor bi pa z živinsko soljo solil jedi, ali jo drugim prodaval ali pa jo pridobival po nedovoljenem potu, tisti zapade kazni. Ta postava bode gotovo vsem, ki živino redé, dobro došla, kajti bodo zanaprej dobivali sol za živino mnogo ceneje.

*) Tudi mi smo teh misli, da se pri nas za razvoj in prospeh bučelarstva vse premalo stori, vsled česar tudi ono med našim kmetskim prebivalstvom vidno hira. Na času je pač, da bi se v tem oziru kaj zdatnega ukrenilo. Mi pa bodemo že morebiti v prihodnji številki začeli prijavljati o umnem bučelarstvu, prav korenit spis, kojega nam je spisal mož, ki je v tej stroki kot strokovnjak na glasu.

Vsak pa naj se kolikor mogoče varuje vsakega tihotapstva, kajti mu bode to primeroma le malo koristilo, ako se pa zasači, pa veliko škodovalo. Ravna pot, najboljša pot!

(**Drevesa**), ki so komaj 2—3 leta posajena, letos tu in tam prav močno cveto. Marsikoga to jako veseli, kajti že komaj čaka, da bi mu posajena drevesa obrodila. Vender se pa to prerano veselje kaj rado pozneje v veliko žalost spremeni. Skušnje namreč uče, da drevesa, ki prehitro rode, tudi hitro opešajo ali pa se celo posušijo. Tako mi vse sadjarje opomnimo, da na mladih drevesih nikakor ne pusté vsega cvetja, temveč morajo tisto, ako si želé ohraniti drevesa pri moči in krepki rasti, obrati. Najbolje je odščipniti cvetne popke še preden so se razcveteli in sicer tako, da pecelj ostane. Tudi prerežejo se lahko očesa. Ako se pa to ni zgodilo pred cvetom ali med cvetom, tedaj pa se mora zgoditi takoj po cvetu. Pustiti se sme le par sadov, toliko namreč, da izvemo, kakšno sadje nam bode prihodno drevo rodilo; vse drugo pa se mora obrati. Ako se pa to ne zgodi, tedaj se drevo zgodaj, tako rekoč presili, vsled česar začne pešati in hirati ter končno celo popolnoma obnemore.

(**Da solata ne gre v cvet**), se zabrani, ako se prereže recelj. To pa je dostikrat mudno in težavno. Mnogo ložej se to zabrani, ako se cela rastlina z lopato, ki se ped od nje poševno v zemljo zasadi, nekoliko vzdigne ter zopet spusti, da se vsede nazaj. Tako se nekaj koreninic potrga ali pa se vsaj zemlja od njih nekoliko otrese, vsled česar rastlina v svoji bujni rasti zastoji. Naj se pa to že opravi tako ali tako, vselej se mora to zgoditi že takrat, ko še solata v cvet celo nič ne sili.

(**Prihodnjič bomo**) pa na podlagi nam od mnogih naših prijateljev došlih poročil, povedali, kako je pri nas sadno drevje odcvetelo in kake letine se nam je toraj nadjati. Kdor nam pa še hoče kaj iz svojega kraja naznaniti, ga prosimo, da se podviza. Vsa poročila pa se naj blagovolijo naravnost v Mozirje pošiljati.

(**Kmetijsko gospodarstvo.**) Učna knjiga za kmetijske šole, ob enem priročna knjiga za praktične gospodarje. Spisal Viljem Rohrman. Cena 40 kr., po pošti 10 kr. več. Knjiga s tem naslovom izšla je ravnokar v D. Hribarjevi tiskarni v Celji in ima to-le zanimivo vsebino: Predgovor, uvod. I. Sredstva za kmetovanje. I. Gospodarsko premoženje, A. ležeče premoženje, 1. sestava ležečega premoženja, 2. razločitev po-

sestev, 3. gospodarska vrednost ležečega premoženja, rodovitost zemlje, zateglost zemlje, lega in oddaljenost zemljišč, podnebje, sestava posestva z ozirom na način obdelovanja, medsebojna lega zemljišč, služnosti, gospodarske stavbe, delavske razmere, družbene razmere, tržne razmere, državne naredbe in davki, 4. zvečanje in zmanjšanje ležečega premoženja a) zboljšavanje zemljišč, 1. zložba zemljišč, 2. osuševanje zemljišč, 3. namakanje zemljišč, 4. globokeje obdelovanje, 5. nasadi sadnjega drevja, b) zaneinarjenje ležečega premoženja, 5. pridobitev ležečega premoženja, a) nakup, b) zakup: Dostavek. Kataster in zemljiška knjiga, B. upravni kapital, 1. stalni upravni kapital, a) orodje, b) živina, 1. vprežna živina, 2. živina na užitek, 2. premični upravni kapital, a) prirodnine, 1. tržni pridelki, 2. krma in stelja, 3. semena, 4. gnoj, 5. materialije ali tvorivo, 6. živež, b) denar, c) setve ali poljski inventar, C. medsebojno razmerje gospodarskih kapitalij in njih obrestovanje, II. kmetijsko delo 1. Ročno delo, a) način plačevanja, b) visokost plačila, c) potreba ročnega dela, 2. vprežno delo, stroški za rejo vprežne živine, 3. delo s stroji. II. Uredba gospodarstva. 1. Zveza poljedelstva z živinarstvom, 2. gospodarstveni način, a) izbiranje kultur, b) izbiranje poljskih rastlin, c) izbiranje živine, d) določitev razmerja med tržnimi in krmskimi rastlinami e) izbiranje kolobarjev, 3. načini kolobarja, a) žitno kolobarjenje, b) orniško kolobarjenje, c) vrstilno kolobarjenje, strniščna setev, kolobar z večletnimi krmskimi rastlinami, d) svobodno kolobarjenje, e) razdelitev polja, f) prehod v nov kolobar. III. Cenitev gospodarstva. A. Cenitev gospodarskega premoženja, 1. cenitev zemljišč, a) bonitiranje, b) cenitev, izračunanje čistega dohodka, 2. cenitev stavb, 3. cenitev služnostij, 4. cenitev orodja, 5. cenitev živine, 6. cenitev sadnega drevja, 7. cenitev poljskih in živalskih pridelkov in materialij, 8. cenitev poljskega inventarja, B. cenitev celega posestva, C. izračunanje stroškov pridelovanja za kmetijske rastline, D. izračunanje dohodka od živinoreje in pridelovanje krme. IV. Kmetijsko knjigovodstvo, 1. Splošne opomnje, 2. razdelitev knjigovodstva. Jednostavno knjigovodstvo. A. Popis premoženja, B. tekoče knjigovodstvo, 1. denarni dnevnik, 2. poračunska knjiga, 3. zapisnik pridelkov, 4. zapisnik dela, 5. zapisnik orodja, C. računski sklep, izračunanje čistega dohodka, izračunanje čistega dobička, D. izračunanje dohodka od posameznih vrst gospodarstva, E. proračuni.